



Петро ТОМЛЕНКО,

провідний науковий співробітник відділу досліджень проблем діяльності прокуратури поза кримінальною сферою Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України, старший радник юстиції

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА ЩОДО ПРЕДСТАВНИЦТВА ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯНИНА АБО ДЕРЖАВИ В СУДІ

Ключові слова: *функція представництва; організація; інтереси громадян; інтереси держави.*

Представництво прокурором інтересів громадян або держави в суді – міжгалузевий (комплексний, суміжний) інститут права, що містить систему норм права, які регулюють діяльність органів прокуратури, та цивільно-процесуальних норм, що встановлюють судовий порядок захисту прокуратурою прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у приватній і публічній сферах, а також державних інтересів.

В умовах сьогодення значення функції прокурора з представництва обумовлюється актуальністю окремих категорій справ щодо захисту прав і законних інтересів громадян або держави в суді, резонансності спору та важливістю результатів його розгляду для суспільства.

Практика свідчить, що реальне поновлення прав громадян забезпечується переважно на підставі судових рішень, зокрема за позовами й заявами прокурора.

Ефективність використання одного з найважливіших правових засобів боротьби з правопорушеннями насамперед залежить від правильно організації роботи районного (міського) прокурора. Організація цієї роботи досить багатогранна і загалом включає: розподіл обов'язків між працівниками прокуратури з підготовки матеріалів для пред'явлення позовів; інформаційно-аналітичне забезпечення цієї діяльності; вивчення (узагальнення) практики пред'явлення позовів (заяв); облік позовів.

Проблеми організації діяльності прокурора щодо представництва інтересів громадян або держави в суді розглядалися у деяких наукових роботах та публікаціях. Це правове явище у своїх працях досліджували такі вчені, як М.В. Руденко, А.М. Тесленко, П.М. Каркач, Д.М. Притика, Є. Субботін, М.К. Якимчук та інші [1; 2; 3; 4].

Метою статті є розгляд організації представницької роботи у вузькому і широкому розумінні, виокремлення проблемних аспектів.

Важливою умовою участі прокурора в розгляді справ є належна організація роботи та управління в органах прокуратури України [5].

Поняття «організація» має кілька значень, і одне з них – це упорядкування будь-чого, приведення його в певну систему. Організація роботи будь-якого колективу (прокурорського) вимагає, по-перше, умілого розміщення людей, по-друге, – узгодження діяльності, об'єднання їх зусиль з метою найефективнішого вирішення завдань, поставлених перед даною системою [1].

Отже, для забезпечення ефективного застосування представницьких повноважень щодо захисту громадянина або держави в суді необхідно належно організувати роботу прокуратури району (міста) за галузевим і предметним принципами.

Загальні засади організації представництва інтересів громадян або держави у суді визначені в наказі Генерального прокурора України від 28 листопада 2012 року №6 гн «Про організацію роботи органів прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді та їх захисту при виконанні судових рішень» [6; 7], яким передбачено, що основними завданнями представництва в суді є реальний захист та поновлення прав і законних інтересів громадян, неспроможних через фізичний чи матеріальний стан, недоздатності повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність самостійно захистити свої права або реалізувати процесуальні повноваження, а також захист інтересів держави, що порушуються або можуть бути порушені внаслідок протиправних діянь фізичних і юридичних осіб, фактичне усунення порушень закону.

З ініціативою про порушення прокурорського провадження щодо захисту прав і законних інтересів громадянина або держави в суді можуть і повинні виступати всі атестовані працівники прокуратури, в тому числі й її слідчі. Офіційним документом для цього може бути рапорт працівника прокуратури на ім'я районного (міського) прокурора про доцільність прокурорського провадження щодо захисту порушеного або оспорюваного права чи законного інтересу громадянина або держави з долученими до нього відповідними матеріалами [8].

Підготовку позовів (заяв) до суду доцільно покладати на прокурорів прокуратури, за якими закріплено цю ділянку роботи. У разі звернення до суду не за місцем знаходження прокуратури прокурорів, які є відповідальними за представницьку діяльність, необхідно зобов'язати готувати листа відповідному прокурору про забезпечення його участі у розгляді справи, з долученням копії позову (заяви) та письмової інформації про це в суд, до якого направлено позов.

Відомості щодо наявності підстав для застосування представницьких повноважень отримувати з:

- матеріалів наглядових перевірок;
- інформації, що надходить до прокуратури від органів державної влади, органів місцевого самоврядування і державного нагляду (контролю);
- матеріалів кримінальних проваджень, справ про адміністративні, у тому числі корупційні правопорушення;
- публікацій у засобах масової інформації, мережі Інтернет;
- документів, розміщених у Єдиному державному реєстрі судових рішень;
- звернень фізичних і юридичних осіб, депутатів усіх рівнів, громадських об'єднань та організацій;
- інших джерел.

Представницька діяльність прокурора здійснюється шляхом:

- підготовки і пред'явлення позовів, заяв, подань;
- вступу у справи, порушені за позовами, заявами, поданнями інших осіб на будь-якій стадії їх розгляду;
- ініціювання перегляду судових рішень;
- участі у справах, порушених за позовами, заявами, поданнями прокурорів, та у справах, в яких прокурором здійснено вступ чи ініційовано перегляд судових рішень;

– захисту прав громадянина або інтересів держави при виконанні рішень судів.

Під час здійснення представницьких повноважень негативним явищем на практиці є підміна органів державної влади, органів місцевого самоврядування та державного нагляду (контролю), а також інших органів, яким законом надано право захищати інтереси громадян або держави в суді.

Доречно зауважити, що Закон України від 18 вересня 2012 року №5288-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань удосконалення діяльності прокуратури» значною мірою сприяв покращенню стану організації роботи та здійсненню повноважень органами прокуратури України. Прийняття зазначеного Закону усунуло низку проблемних питань, що виникали на практиці при здійсненні представницьких повноважень.

Зокрема, цим Законом визначено вичерпний перелік підстав здійснення прокурорами представництва інтересів громадян і держави у судах, обсяги процесуальних повноважень прокурорів, а також межі їх компетенції.

Відповідно до вказаного Закону прокурор набув статусу позивача та повноважень звертатися до суду самостійно. Крім того, він може наполягати на розгляді судом своїх вимог у разі відмови від них державних органів, в інтересах яких подано позов, не тільки у господарському, а й у цивільному та адміністративному процесі.

Крім того, при підготовці процесуальних документів ще має місце формалізм. Тому необхідно забезпечувати їх повноту й обґрунтованість, додержуватися вимог закону щодо форми і змісту, підвідомчості та підсудності спорів; посилатися на норми матеріального і процесуального права, якими регулюються відповідні правовідносини, а також долучати до позовів (заяв, подань) належні та допустимі докази; дотримуватися визначеної законом процедури направлення позовів (заяв, подань) до суду.

З урахуванням важливості розглянутого напряму прокурорської діяльності аналіз такої роботи на районному рівні доцільно планувати й проводити не менш ніж раз на календарний рік.

Головним критерієм оцінки здійсненої роботи є її ефективність. Формальний підхід до оцінки роботи помилковий, коли враховуються лише кількісні показники, без урахування фактичного стану справ. Так, згідно з наказом Генерального прокурора України від 28 листопада 2012 року №6 гн

ПРОБЛЕМИ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ

«Про організацію роботи органів прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді та їх захисту при виконанні судових рішень» діяльність прокурорів з питань представництва інтересів громадян або держави в суді, їх захисту при виконанні судових рішень здійснюється, зважаючи на стан законності, своєчасність та повноту вжитих прокурорами заходів щодо фактичного поновлення порушених прав і свобод

громадян та законних інтересів держави, відшкодування завданих їм збитків.

Отже, лише за належної організації роботи, дотримання вимог процесуального і матеріального закону та наполегливого реагування прокурор може гідно реалізовувати конституційну функцію представництва інтересів громадянина або держави у суді й таким чином забезпечувати верховенство права та законність в Україні.

Список використаних джерел:

1. Руденко М. В. Прокурор у господарському судочинстві: навч. посіб. / М. В. Руденко. – К.: Ін Юре, 2003. – 380 с.
2. Тесленко А. М. Захист прокурором у суді соціальних прав громадян та неповнолітніх: навч. посіб. / А. М. Тесленко. – К. – Запоріжжя: Національна академія прокуратури України, 2011. – 126 с.
3. Притика Д. М. Арбітражний процес: навч. посіб. / Д. М. Притика, М. І. Тітов. – Х., 1999. – С. 76.
4. Субботін Є. Представницька функція прокурора / Є. Субботін, О. Черв'якова, І. Марочкін // Право України. – 1997. – №11. – С. 63.
5. Про організацію роботи і управління в органах прокуратури України: наказ Генерального прокурора України від 26 грудня 2011 року №1.
6. Про організацію роботи органів прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді та їх захисту при виконанні судових рішень: наказ Генерального прокурора України від 28 листопада 2012 року №6 гн.
7. Організація діяльності районної (міської) прокуратури: наук.-практ. посіб. / [Середа Г. П., Якимчук М. К., Куц В. М. та ін.]; за заг. ред. Г. П. Середи. – Кіровоград: Антураж А, 2009. – 468 с.
8. Прокурорський нагляд в Україні: підруч. для юрид. вузів і ф-тів. / [Марочкін І. Є., Каркач П. М., Грошевий Ю. М. та ін.]; за ред. проф. І. Є. Марочкіна, П. М. Каркача. – Х., 2004.

Петро ТОМІЛЕНКО

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА ЩОДО ПРЕДСТАВНИЦТВА ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯНИНА АБО ДЕРЖАВИ В СУДІ

Резюме

У статті розглянуто організацію діяльності прокурора щодо представництва інтересів громадян або держави в суді у вузькому і широкому розумінні, а також виокремлено її проблемні аспекти.

Петро ТОМІЛЕНКО

ПРОБЛЕМЫ ОРГАНИЗАЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОКУРОРА ОТНОСИТЕЛЬНО ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВА ИНТЕРЕСОВ ГРАЖДАНИНА ИЛИ ГОСУДАРСТВА В СУДЕ

Резюме

В статье рассматривается организация деятельности прокурора относительно представительств интересов граждан или государства в суде в узком и широком понимании, а также выделены её проблемные аспекты.

Petro TOMILENKO

PROBLEMS OF ORGANIZATION OF ACTIVITY OF PUBLIC PROSECUTOR ARE IN RELATION TO REPRESENTATIVE OFFICE OF INTERESTS OF CITIZENS OR STATE IN COURT

Summary

In this article the author considers Prosecutor organization of the representation of the interests of citizens and the state in court in the narrow and broad sense as well as examines problematic aspects.